

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА

ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА И ТРЕНЕРА

Суботица, Банијска 67, тел. +381(0)24 547-870, факс +381(0)24

547-870

Пиб:100847552, жиро рачун:840-446666-88, матични бр:

08058482, шифра делатности: 8542,

е-маил: vsovsu@gmail.com, web: www.vsovsu.rs .

Ленке Цекуш

УТИЦАЈ ПРИМЕНЕ ИНСТРУМЕНАТА У МУЗИЧКИМ АКТИВНОСТИМА ЗА ДЕЦУ

Мастер рад

Суботица, септембар 2023.

ВИСОКА ШКОЛА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА

ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА И ТРЕНЕРА

Суботица, Банијска 67, тел. +381(0)24 547-870, факс +381(0)24

547-870

Пиб:100847552, жиро рачун:840-446666-88, матични бр:

08058482, шифра делатности: 8542,

е-маил: vsovsu@gmail.com, web: www.vsovsu.rs .

Студијски програм: Мастер струковни васпитач

УТИЦАЈ ПРИМЕНЕ ИНСТРУМЕНАТА У МУЗИЧКИМ АКТИВНОСТИМА ЗА ДЕЦУ

Чланови комисије:

Студент: Ленке Цекуш,

др Јасна Јовићевић, ментор

21/21 MB

др Јасмина Кнежевић, председник комисије

др Емеше Мате

др Бранислав Филиповић

Суботица, септембар 2023.

САЖЕТАК:

Избор теме овог рада природан је след мог интересовања за музичке активности у предшколским установама. Након дугогодишњег музичког образовања заинтересовала сам се за различите аспекте његове примене у развоју деце.

Овим радом хтела сам да прикажем употребу музичких инструмената у савременим програмима предшколских установа.

Спроведено истраживање имало је намеру да утврди у којој мери васпитачи користе музичке инструменте у музичким активностима за децу и утицаја спроведеног Пројекта „Хајде да правимо музику“ (у даљем тексту Пројекат) на формирање емоционалног става, стварање емпатије код деце најмлађег узраста.

Пошла сам од претпоставке да доживљај детета произилази из перцепције звукова који их окружују, а превасходно музике, те ју је потребно прилагодити и имплементирати у савремене програме предшколских установа.

Циљ истраживања је испитати да ли је употреба музичких инструмената у савременим програмима рада предшколских установа прилагођена капацитету васпитача и деце у Предшколској установи „Петар Пан“ у Малом Иђошу, као и испитивање мишљења васпитача и деце о употреби музичких инструмената и њиховој употреби у оквиру активности које подразумевају обраду тема које укључују и музику.

Истраживање је требало да покаже да ли васпитачи подржавају и у коликој мери примењују употребу музичких инструмената у оквиру музичке активности за децу од прве до четврте године живота и како примењени Пројекат утиче на повезаност унутар групе. Као инструмент коришћен је анкетни упитник.

Истраживање је спроведено у периоду од 3. марта 2023. до 4. априла 2023. године. Узорак истраживања чини четрнаест васпитача запослених у предшколској установи који раде са децом узраста од прве до четврте године, две васпитачице које су у пензији и четрнаесторо деце (једна група) узраста од 1. до 4. године из Предшколске установе „Петар Пан“ у Малом Иђошу.

Кључне речи: утицај музике, музички инструменти, перцепција звука, развој личности детета

SUMMARY:

The choice of the topic of this work is a natural consequence of my interest in musical activities in preschool institutions. After many years of musical education, I became interested in all possible aspects of its application in children's development.

With this work, I wanted to show the use of musical instruments in contemporary programs of preschool institutions.

The aim of the research conducted was to determine the extent to which pre-school teachers use musical instruments in musical activities for children and the impact of the "Let's Play Music" project (hereinafter: the Project) on the development of emotional attitudes and empathy in the youngest children.

I started from the assumption that the experience of the child and his spiritual world comes from the perception of the sounds that surround them, primarily music, and it needs to be adapted and implemented in the modern programs of preschool institutions.

The aim of the research is to examine whether the use of musical instruments in the modern work programs of preschool institutions is adapted to the capacity of pre-school teachers and children in the Preschool "Petar Pan" in Mali Iđoš, as well as to examine the opinions of pre-school teachers and children about the use of musical instruments and their use within the activities that involve processing topics that include music.

The research was supposed to show whether pre-school teachers support and to what extent they apply the use of musical instruments within the musical activity for children from the first to the fourth year of life and how the applied Project affects the connection within the group. A survey questionnaire was used as an instrument.

The research was conducted in the period from March 3, 2023, to April 4, 2023. The research sample consists of eight pre-school teachers employed in a preschool institution who work with children aged one to four years, two pre-school teachers who are retired and fourteen children (one group) aged 1 to 4 from the Preschool "Petar Pan" in Mali Iđoš.

Key words: influence of music, preschool institution, musical instruments, sound perception, child's personality development, modern preschool programs, cooperation with parents

САДРЖАЈ:

1.	УВОД.....	1
2.	Музичке активности у савременим програмима предшколских установа	2
2.1.	Принципи музичког васпитања у предшколским установама	2
2.2.	Методологија програма музичког образовања у предшколској установи	3
2.3.	Значај музике за развој детета.....	4
2.3.1.	Утицај музике на развој социјалних вештина.....	5
2.3.2.	Развијање когнитивних вештина.....	6
2.3.3.	Утицај музике на развијање моторичких вештина.....	7
3.	Употреба музичких инструмената у предшколским установама	8
3.1.	Преглед класичних музичких инструмената за децу и њихов историјат.....	9
3.2.	Врсте музичких инструмената за децу од прве до четврте године.....	10
3.3.	Основне музичке активности у предшколским установама.....	11
3.3.1.	Примери музичких активности	12
3.3.2.	Стручност васпитача за спровођење музичких активности	13
3.3.3.	Активно укључивање родитеља у музичке активности у предшколској установи....	Error! Bookmark not defined.
3.3.4.	Значај сарадње између васпитача, родитеља и деце	Error! Bookmark not defined.
4.	Методолошки оквир истраживања	14
4.1.	Предмет истраживања.....	14
4.2.	Проблем истраживања	15
4.3.	Циљ истраживања.....	15
4.4.	Хипотезе истраживања	16
4.5.	Варијабле истраживања	17
4.6.	Методе, технике и инструменти истраживања	18
4.7.	Узорак истраживања	18
4.8.	Начин обраде података	19
5.	Пројекат „Хајде да правимо музику!“	19
5.1.	Табеларни приказ Пројекта	19
5.2.	Фазе Пројекта „Хајде да правимо музику“	28

5.3. Запажања о Пројекту.....	44
6. Анализа резултата истраживања.....	46
6.1. Дискусија.....	50
7. Закључак.....	51
8. Литература	55
9. Прилози	56
9.1. Прилог 1 – Анкетни упитник.....	56

1. УВОД

Музика је креативан и забаван начин за децу да истражују и развијају своје потенцијале. Увођење музичких инструмената у предшколске програме може бити драгоцен додатак који ће подстакнути свеукупни развој деце и пружити им богато музичко искуство.

Увођење музичких инструмената у предшколске програме може се постићи кроз интеграцију музике у редовне активности или путем посебних музичких часова. Важно је да се програм прилагоди узрасту деце и да се укључе едукатори или музички стручњаци који могу пружити одговарајућу подршку и обуку.

Избор инструмената зависи од педагошког приступа и циљева програма предшколске установе. Музички инструменти су важан део музичког образовања у предшколском узрасту, јер помажу деци да развију слушање, моторичке вештине, координацију и креативност кроз музику.

С обзиром на то да је васпитач прва особа са којом се дете среће у предшколској установи и да процес развоја детета у предшколским установама у великој мери зависи управо од сензибилитета васпитача, неопходно је обезбедити оптималне услове за рад као и квалитетну обуку васпитача како би и кроз музичке активности препознали развојне фазе код деце предшколског узраста и прилагодили васпитно-образовни рад њиховим индивидуалним разликама. Свако дете је различито и зато је поштовање индивидуалних разлика међу децом у погледу начина учења и брзине напредовања од великог значаја.

У музичком васпитању предшколске деце користе се следећи облици активности: певање, слушање музике, свирање на дечјим инструментима и музичке игре (Ђурковић-Пантелић, М. 1998). Музичке активности су изузетно важне у вртићу јер пружају деци могућност да истражују, уживају и уче кроз музику. Ове активности подстичу развој многих важних вештина, као што су слушање, ритам, координација покрета, социјалне вештине и креативност.

У овом раду ћу приказати колико је музика, кроз савремене програме рада предшколских установа, значајна у процесу формирања личности детета. Током истраживачког рада

желела сам да добијем конкретан увид у сврсисходност употребе музичких инструмената у развоју детета.

2. Музичке активности у савременим програмима предшколских установа

2.1. Принципи музичког васпитања у предшколским установама

Организовање активности у оквиру музичког васпитања могу се разликовати у предшколским установама у зависности од специфичности сваке институције и њеног програма. Неки од основних принципа које сам препознала у раду са децом, а који се често примењују у музичком васпитању деце предшколског узраста (Mózsai, F, Korinová, L, Podhorná, A, Ružičková, T, Dibák, I: Zenei nevelés és módszertana, 1987, 88–89) су:

- **Рани почетак** - Важно је да деца што раније буду изложена музици и музичким активностима. То може почети већ у раном узрасту, чак и пре поласка у предшколску установу, како би се развила њихова музичка перцепција и интересовање.
- **Активно учешће** - Деца треба да буду активно укључена у музичке активности. То може укључивати певање, свирање инструмената прилагођених њиховом узрасту, плес, слушање музике и експериментисање с различитим звуковима.
- **Мултисензорно искуство** - Музичко васпитање у предшколским установама треба да користи мултисензорна искуства како би се деца ангажовала на различите начине. То може укључивати слушање, гледање, кретање, додиривање инструмената и употребу визуелних помагала.
- **Индивидуални приступ** - Свако дете има своје јединствене потребе и способности, стога је важно да се музичко васпитање прилагоди индивидуалним карактеристикама сваког детета. Педагози требају да пруже подршку и подстицање како би деца развила свој музички потенцијал.
- **Креативност и импровизација** - Музичко васпитање у предшколским установама треба да подржава креативност и импровизацију. Деца треба да имају могућност да

експериментишу с различитим звуковима, мелодијама и ритмовима, и да изразе своје идеје и емоције кроз музику.

- **Интеграција с другим областима** - Музичко васпитање може бити повезано с другим областима као што су језик, математика, природне и друштвене науке, ликовно и телесно васпитање. Музика може бити коришћена као средство за учење и разумевање других предмета.
- **Друштвена интеракција** - Музичке активности треба да подстичу социјалну интеракцију међу децом. Групно певање, свирање у ансамблу или заједничко плесање могу развијати тимски дух, сарадњу и осећај заједништва.

2.2. Методологија програма музичког образовања у предшколској установи

Методологија програма музичког образовања у предшколској установи варира у зависности од различитих фактора као што су циљеви програма, ресурси доступни установи, стручност васпитача и потребе деце. У савременом свету у којем је деци „доступна музика“ са свих страна, потребно је посебно повести рачуна о методама рада у оквиру музичких активности. Елементи који се често укључују у методологију програма музичког образовања у предшколским, како наводи Каталин Фораи¹ (Forrai K, 2020, 37-50), су:

1. Развој слуха и ритма: Програми музичког образовања у предшколским установама обично имају за циљ развијање слуха и ритмичких способности код деце. То се може постићи кроз активности као што су слушање и препознавање различитих звукова, понављање ритмичких образаца, игра с ритмичким инструментима и покрет уз музику.

2. Вокално изражавање: Подстицање вокалног изражавања код деце је такође важан део програма музичког образовања у предшколској установи. То може укључивати певање песама, извођење једноставних вокалних вежби, учење текстова песама и развијање основних вокалних техника као што су дисање и пројекција гласа.

---

¹ Каталин Фораи , Дебрецин , 25. септембар 1926 – Будимпешта , 30. децембар 2004; наставник музике; диригент.

3. Употреба инструмената: Укључивање музичких инструмената у програм музичког образовања у предшколској установи има за циљ развијање моторичких вештина, слуха и музичке креативности код деце. Деца се могу упознати с различитим врстама инструмената, као што су перкусиони инструменти (бубњеви, звечке), мелодија (ксилофони, металофони) или бас инструменти (ударалке, клавири) и учити основне технике свирања.

4. Музичке игре и покрет: Интерактивне музичке игре и покрет су такође важан део програма музичког образовања у предшколској установи. Ове активности подстичу децу да се крећу уз ритам, користе покрете да изразе музику, играју се са другима и развијају своју креативност.

5. Музичко слушање и истраживање: Програми музичког образовања у предшколској установи често укључују активности музичког слушања и истраживања. Деца се упознају с различитим жанровима музике, уметницима и инструментима путем снимака, извођења уживо или коришћењем дигиталних медија што у многоме помаже у развијању музичког укуса.

Применом наведених елемената постижемо да музика буде својеврстан подстрек за правилан раст и развој детета.

2.3. Значај музике за развој детета

Колики значај има развој музике и ритма на формирање и развој детета говоре многе студије и истраживања. Золтан Кодал је у свом говору, приликом отварања Предшколске установе у Дунапатају 1966 (Kodály Z, Visszatekintés I–II. Összegyűjtött írások, 1974) нагласио како музичка култура, између осталог, омогућава деци да се изразе на различите начине, што се може постићи:

- *развијањем слуха и музичке перцепције*: - подстакнути децу да развију осетљивост и слушање звука, ритма и мелодије. Циљ је подстакнути децу да користе свој глас, тело и инструменте како би изражавали своје осећаје и идеје кроз музику.

- *подстицањем изражавања и креативности* - подстакнути децу да користе свој глас, тело и инструменте како би изражавали своје осећаје и идеје кроз музику. Циљ је развијати моторичке вештине кроз свирање и манипулацију различитим музичким инструментима.

- *развијањем основних музичких вештина* - упознати децу с основним музичким појмовима попут висине, интензитета, трајања звука и различитих музичких стилова.

- *упознавањем с музичком традицијом и различитим културама* - упознати децу с различитим врстама музике из различитих делова света.

- *развијањем тимског рада и социјалних вештина* - кроз заједничко учешће у музичким активностима, деца могу развијати тимски дух, учити да деле инструменте, сарађивати с другима у свирању или певању у групи, те развијати социјалне вештине попут слушања, уважавања и поштовања других.

- *подстицање љубави према уметности* - створити позитивно искуство с музиком и уметношћу, те подстакнути децу да цене и уживају у музици и уметности у свакодневном животу.

Кодаљ каже да музичко образовање детета почиње девет месеци пре рођења и да су први утисци најтрајнији, а оно што дете чује до шесте године не може се касније избрисати. Из свега наведеног произилази да је музика саставни део развоја и формирања сваког детета и да се њен утицај може посматрати са различитих аспеката. У контексту теме овог рада посебну пажњу сам посветила утицају музике на развој социјалних, когнитивних и моторичких вештина детета.

2.3.1. Утицај музике на развој социјалних вештина

Са доласком у вртић дете постаје део „ширег колектива“. Сусреће се са вршњацима са којима дели простор, време, играчке и пажњу одраслих (васпитача). Магдолна Сабади (Szabadi M, 201/6, 2018) наводи да су социјалне вештине кључне за успешно функционисање у друштву, а музика може бити изузетно корисна у развоју тих вештина код деце. Начини на које музика може помоћи у развоју социјалних вештина су:

Тимски рад - Кроз музичке активности, као што су певање у групи или свирање у групи, деца уче да сарађују и раде заједно као тим. Они морају слушати друге чланове групе, прилагођавати своје извођење и координисати своје напоре како би постигли заједнички циљ. Ово подстиче разумевање важности заједничког рада и поштовање туђих улога и доприноса.

Емпатија - Музика помаже деци да развију емпатију, способност да разумеју и осете емоције других људи. Кроз текстове песама или музичке интерпретације, деца могу себе „ставити у туђе ципеле“ и доживети различите перспективе. Ово може помоћи у разумевању и емпатичном одговору на емоције других људи, што је кључно за изградњу здравих социјалних односа.

Изражавање осећања - Музика пружа сигуран и креативан начин за изражавање осећања. Деца често могу имати тешкоћа у вербалном изражавању својих емоција. Музика им омогућава да се изразе путем звука, покрета и певања, пружајући им додатне могућности за изражавање својих мисли и осећања. То може смањити фрустрацију, побољшати самопоштовање и подстакнути отвореност у комуникацији са другима.

Социјалне интеракције - Музика ствара заједнички језик који може олакшати социјалне интеракције. Кроз музичке активности, као што су певање у групи, плес или свирање, деца имају прилику да се међусобно повежу и комуницирају на емоционалном нивоу. Музика може смањити анксиозност и створити пријатељско окружење у којем се деца осећају сигурно и прихваћено.

Самопоздање и самопоштовање - Успех у музичким активностима може побољшати самопоздање и самопоштовање деце. Кроз учење нових песама, свирање инструмената или наступање пред публиком, деца стичу сигурност и слободу у изражавању, како онога што интерпретирају, тако и у изношењу ставова и осећања.

2.3.2. Развијање когнитивних вештина

Когнитивни развој је сложен процес у којем деца стичу способности везане за мишљење, разумевање, учење, решавање проблема и доношење одлука. Овај аспект развоја односи се на менталне процесе који се одвијају у мозгу, укључујући перцепцију, пажњу, памћење, језик, логику, апстрактно размишљање и многе друге когнитивне функције.

Музика може имати значајан утицај на когнитивни развој деце на неколико начина (К. Hajduné Holló, G Zentai, K Józsa, 2016):

Пажња и концентрација - Слушање и извођење музике захтева пажњу и концентрацију. Деца морају бити фокусирана на звукове, ритмове и мелодије како би их пратила и реаговала

на њих. Редовно излагање музици помаже деци да развију способност продужене пажње и концентрације, што може бити од користи у другим подручјима живота, попут учења у школи или обављања задатака који захтевају фокусирање.

Памћење и учење - Музика може побољшати памћење и учење код деце. Мелодијски обрасци, ритмичке структуре и текст песама могу помоћи деци да боље запамте информације. Многи васпитачи користе песмице и риме како би помогли деци да науче бројеве, слова, боје, облике и друге концепте (брзалице, бројалице, разбрајалице). Музика олакшава учење језика јер помаже деци да запамте нове речи, фразе и изговор.

Размишљање и логика - Музика подстиче логичко размишљање код деце. Ритам, мелодија и хармонија захтевају препознавање и разумевање делова песме. Кроз извођење музике, деца вежбају когнитивне вештине попут препознавања сличности и разлика, као и разумевање математичких односа (заједно, одвојено). Музика такође подстиче апстрактно размишљање, јер детету омогућава да доживи и интерпретира звукове на себи својствен начин.

Просторна и визуелна перцепција - Музика доприноси развоју просторне и визуелне перцепције код деце. Различити инструменти и звукови могу створити слике и подстицати визуализацију. Учење свирања инструмената може помоћи деци да развију просторну оријентацију, координацију покрета и способност препознавања.

2.3.3. Утицај музике на развијање моторичких вештина

Већ се у породици негује и упражњава ритуал заједничког тапшања, њихања или „ђускања“ уз одређену мелодију (песме, музика из цртаних филмова, реклама). У предшколској установи кретање/играње уз музику или свирање постају дететова свакодневница. Музика може бити изузетно корисна за развој моторичких вештина код деце развијајући грубу и фину моторику, као и координацију очију и руку, ритам и покрет, доводећи све до спретних моторичких вештина. Ержебет Кормош (Kormos E, Zenei oktatás módszertana, 1984) наводи да су „моторичке вештине способности које се односе на контролу и координацију покрета мишића. Оне су од суштинског значаја за физички развој детета и омогућавају му да обавља различите активности у свакодневном животу“.

Груба моторика - Груба моторика се односи на веће мишићне групе које омогућавају кретање и одржавање равнотеже. Кроз плесање, скакање или играње уз ритам музике, деца вежбају координацију својих руку, ногу и тела уопште. Ово помаже у јачању мишића, побољшању равнотеже и развијању просторне оријентације.

Фина моторика - Фину моторику чине прецизни покрети малих мишићних група, посебно прстију и шаке. Свирање инструмената као што су клавир, гитара или бубњеви захтева прецизност и контролу покрета прстију. Ово помаже деци да развију фину моторику, што је важно за писање, везивање пертли, коришћење прибора за јело и друге свакодневне активности.

Координација очију и руку - Музика може бити корисна за развој координације очију и руку. Кроз свирање инструмената, деца морају пратити ноте (у вртићу најчешће слике) на папиру или екрану, док истовремено користе своје руке да изводе одговарајуће покрете. Ова синхронизација покрета помаже у развоју способности праћења визуелних информација и управљања покретима руку у складу са задатком.

Спретне моторичке вештине - Спретне моторичке вештине укључују прецизне и контролисане покрете прстију и шаке. Активности попут свирања клавира, гитаре, виолине или бубњева захтевају спретност у прстима како би се извели тачни тонови и ритмови. Кроз вежбу и практиковање музике, деца развијају спретност и прецизност својих прстију (нпр. рупице на фрули, металофон).

Ритам и покрет - Музика је непосредно повезана са ритмом, а покрет је инхерентни део изражавања уз музику. Плесање уз ритам музике помаже деци да развију координацију покрета, способност усклађивања покрета са музичким темпом и разумевање просторних односа. Ово доприноси развоју кинестетичке интелигенције и општег физичког развоја.

Из наведеног закључујемо да се моторичке способности деце додатно мотивишу и развијају уз коришћење музичких инструмената.

3. Употреба музичких инструмената у предшколским установама

Увођење музичких инструмената у предшколске програме може се постићи кроз интеграцију музике у редовне активности или путем посебних музичких часова. Важно је да се програм прилагоди узрасту деце и да се укључе инструктори или музички стручњаци који могу пружити одговарајућу подршку и обуку.

Музика је креативан и забаван начин за децу да истражују и развијају своје потенцијале. Увођење музичких инструмената у предшколске програме може бити драгоцен додатак који ће подстакнути свеукупни развој деце и пружити им богато искуство са музиком.

3.1. Преглед класичних музичких инструмената за децу и њихов историјат

Музички инструменти за децу имају дугу историју која сеже уназад хиљадама година. Људи су одувек препознавали важност музике и ритма у дечјем развоју, па су стварали посебне инструменте прилагођене деци. Представљам неколико класичних музичких инструмената за децу и њихов историјат:

1. Ксилофон: Ксилофон је удараљка која се састоји од низа дрвених плочица које производе звук када се ударају палицама. Ксилофони су постојали још у античкој Грчкој и Риму, а користили су их и у многим другим културама широм света. Данас су популарни музички инструменти за децу, који се често користе у дечјим песмицама и едукативним активностима.

2. Блок флаута: Блок флаута је једноставан дрвени инструмент који се свира дувањем у један отвор, док се други отвор прекрива прстом. Овај инструмент има дугу историју и може се пратити уназад до античког Египта и античке Грчке. Блок флаута се често користи у дечјим музичким програмима због своје једноставности и приступачности.

3. Хармоника: Хармоника је инструмент који се свира „дувањем“ и притискањем дугмади или дирки на тастатури. Прве хармонике су се појавиле у 19. веку, а користе се у многим музичким жанровима широм света. Хармоника је популарна међу децом због своје једноставности и могућности да се брзо свирају различите мелодије.

4. Тамбурин: Тамбурин је удараљка која се састоји од округлог оквира са металним звончићима или чинелама. Први корени тамбурина могу се пратити уназад до античке Грчке, а користи се и у многим другим културама. Тамбурин је популаран међу децом због своје једноставности и могућности да се лако свира ударањем или протресањем.

5. Дечји бубњеви: Бубњеви представљају једне од најстаријих инструмената на свету, а дечји бубњеви су посебно прилагођени деци. Дечји бубњеви могу бити различитих величина и облика, од малих равних бубњева до великих бас бубњева. Они омогућавају деци да истражују ритам и ударање, и често се користе у дечјим музичким групама или у забави за децу.

Ови инструменти су само неки од многих који су се развили током историје специфично за децу.

3.2. Врсте музичких инструмената за децу од прве до четврте године

У савременим програмима предшколских установа, музички инструменти често се користе како би се деца упознала са музиком и развила музичке вештине. Ови инструменти могу бити прилагођени узрасту и способностима деце, а циљ је да се подстакне њихова креативност, слушање, ритам и координација.

У предшколским програмима могу се користити следећи музички инструменти:

Orff² инструменти: Орфови инструменти су популарни у предшколским установама. То су перкусиони инструменти попут ксилофона, металофона, тамбурина, триангла, звечки и бубњева. Деца могу да истражују различите тонове, боје звука и ритмове користећи ове инструменте.

---

² КАРЛ ОРФ (CARL ORFF) (рођен 10. јула 1895, Минхен, Немачка - умро 29. марта 1982, Минхен), немачки композитор познат посебно по својим операма и драмским делима, али и по својим иновацијама у музичком образовању. Према његовом имену овај музички инструментаријум и носи име „Орфов инструментаријум“. Он је прилагодио изванредан број класичних и народних инструмената дечијем узрасту.

Boomwhackers: То су шарене цеви различитих дужина које производе тонове када се ударају о површину (дечји перкусиони аерофони инструмент). Деца их могу користити да би свирала мелодије или пратила ритам песме.

Удараљке: Удараљке попут бубњева, ђембеа („бубањ са хиљаду звукова“), марака, чинеле и различитих врста тамбурина често се користе у предшколским програмима. Деца могу да истражују ритам ударајући по тим инструментима или их ударајући уз песму или док певају.

Звечке: То су мали инструменти који се користе за додавање звучних ефеката током певања или извођења покрета. То могу бити зујалице, звечке или мали дрвени штапићи.

Клавирске тастатуре: У неким програмима могу се користити мали електронски клавири са обојеним диркама како би се деци помогло да разумеју основе клавира и музичке скале.

Важно је напоменути да ће тачан избор инструмената зависити од педагошког приступа и циљева програма предшколске установе. Музички инструменти су важан део музичког образовања у предшколском узрасту, јер помажу деци да развију слушање, моторичке вештине, координацију и креативност кроз музику.

3.3. Основне музичке активности у предшколским установама

Музичке активности у предшколским установама имају важну улогу у развоју деце. Основне музичке активности у предшколским установама обухватају:

- **Слушање и певање песама:** Деца се упознају са различитим врстама музике, ритмовима и мелодијама кроз слушање песама. Васпитач свирањем на неком инструменту додатно мотивише певање песама заједно са децом како би се развијала њихова музикалност, ритам и изражајност.
- **Свирање музичких инструмената:** Деца имају прилику да истражују различите музичке инструменте као што су бубњеви, ксилофони, звечке и остали перкусиони инструменти. Кроз свирање инструмената деца развијају фину моторику, слушање, ритам и координацију.
- **Покрет и плес уз музику:** Музика се користи као подстицај за покрет и плес код деце. Деца се упознају са различитим покретима чија примена подстиче на физички развој,

координацију и изражајност. Употреба разних звечки или дрвених штапића представља додатну мотивацију за кретање у ритму.

- **Импровизација и експериментисање са звуком:** Деца се подстичу да експериментишу са различитим звуковима и стварају сопствену музику користећи свој глас, тело и различите предмете као инструменте. Ова врста активности подстиче креативност, маштовитост и самопоуздање код деце.
- **Музичке игре и приче:** Кроз игру и приче које су везане за музику и музичке инструменте, деца се упознају са основним музичким појмовима, као што су висина звука, темпо, динамика и сл. Ове активности доприносе развоју музичке писмености деце, препознавању и познавању инструмената и разумевању музике.
- **Учествовање у музичким наступима:** Деца имају прилику да учествују у групним музичким наступима као што су хорови, музичке представе или концерти. Ово им омогућава да стекну искуство у наступању пред другима, развијају самопоуздање и тимски дух.

Музичке активности које подразумевају употребу музичких инструмената у предшколским установама имају за циљ да развију љубав према музици, музикалност, креативност.

3.3.1. Примери музичких активности

Активности у вртићу на којима се користе музички инструменти су од изузетног значаја јер пружају деци могућност да истражују, уживају и уче кроз музику. Ове активности подстичу развој многих важних вештина, као што су слушање, ритам, координација покрета, социјалне вештине и креативност. Неки од примера за музичке активности у вртићу:

1. **Певање песама:** Певање песама уз инструменталну пратњу је сјајан начин да се деца упусте у свет музике. Могу се певати популарне дечје песме, песмице о животињама, бројалице или песме које су везане за теме које се тренутно проучавају у вртићу.
2. **Музичка играоница:** Организовање музичке играонице где ће деца моћи да експериментишу са различитим музичким инструментима. Ово може укључивати

бубње, звечке, усне хармонике, маракасе и друге једноставне инструменте прилагођене деци тог узраста.

3. Плесне активности: Организовање плесних активности у оквиру којих ће деца моћи да се изразе кроз покрет и музику коришћењем разних удараљки, звечки или кастањета (све „инструменте“ које су деца направила од различитих материјала).
4. Музички инструменти од рециклираних материјала: Направити музичке инструменте од рециклираних материјала заједно са децом. На пример, може се направити „шушкалица“ од празне флаше и пиринча или тамбурин од картонског тањира и звечки.
5. Посета музичарима: Организовати посету музичарима који ће деци представити различите врсте инструмената и одсвирати неке песме. То ће деци пружити прилику да чују живу музику и да постављају питања музичарима.

3.3.2. Стручност васпитача за спровођење музичких активности

Стручност васпитача за музичке активности у предшколској установи има кључну улогу у квалитету програма музичког образовања. Васпитачи треба да поседују одређене компетенције и знања како би успешно спровели музичке активности и подржали развој деце у области музике. Стручности васпитача за музичке активности у предшколској установи огледа се у неколико аспеката:

- Музичко знање: Васпитачи треба да има основно разумевање музичких елемената као што су ритам, мелодијске линије, хармонија и динамика; да познаје различите жанрове музике, традиционалне песме за децу и основне музичке инструменте. Од великог значаја је и познавање музичке теорије и нотације.
- Педагошке вештине: Стручност васпитача укључује педагошке вештине специфичне за рад с децом предшколског узраста. То обухвата разумевање развојних фаза детета, прилагођавање музичких активности способностима и интересовањима деце, стварање подстицајне музичке околине, као и способност пружања подршке индивидуалним потребама и разликама у развоју.

- Креативност и импровизација: Васпитачи треба да поседују способност да подстакну креативност и импровизацију код деце, што укључује осмишљавање и вођење/спровођење музичких игара, импровизација уз музику, подршка деци да изразе своје идеје и емоције кроз музику, те подстицање експериментисања са звуковима и мелодијама.
- Комуникација и вођство: Васпитачи мора да има добре комуникацијске вештине како би успешно водили музичке активности и одржавали сарадњу с децом. То укључује јасно изражавање инструкција и смерница, подршку учењу и изражавању музичких идеја, као и способност стварања мотивационе и емпатијске атмосфере у групи.
- Континуирано професионално усавршавање: Стручност васпитача за музичке активности захтева континуирано професионално усавршавање. То може укључивати присуствовање стручним семинарима, радионицама о музичком образовању за предшколски узраст, као и стално информисање о новим методама, истраживањима и ресурсима у области музичког васпитања.

4. Методолошки оквир истраживања

4.1. Предмет истраживања

Музика је од великог значаја за формирање моралног карактера детета. Утицај музике је понекад, за време музичке активности за децу најраније доби, много јачи од уверавања или инструкција које им упућује васпитач. Упознавањем деце с делима различитог емоционалног фигуративног садржаја подстичемо емпатију (однос према природи, окружењу). Доживљај детета и његов духовни свет произилази из перцепције звукова који их окружују, а превасходно музике.

Предмет овога истраживања представља поједине аспекте и утврђивање утицаја бављења музиком са децом узраста од прве до четврте године на музичким активностима у

оквиру предшколске установе, што подразумева употребу музичких инструмената, као и димензијама тог утицаја на формирање емоционалног става и емпатије детета.

Предмет истраживања је мишљење васпитача о значају реализације појединих облика музичких активности у функцији развоја музичких способности деце предшколског узраста, као и сазнање о испољеним потребама деце за подршком у реализацији активности из музичког васпитања.

Циљ такве врсте бављења са децом је продубљивање интересовања и љубави према музици, развијање основних музичких способности, развијање апстрактног мишљења и моторике, повезивање музике, глуме и сликарства и неговање говора као основе изражавања и комуникације.

4.2. Проблем истраживања

Проблем истраживања обухвата питања: Какво је мишљење васпитача о утицају примене инструмената у музичким активностима за децу? Да ли васпитачи користе, и у којој мери, музичке инструменте? Какав је значај појединих облика музичких активности које позитивно утичу на развој музичких способности деце предшколског узраста? Колика је учесталост коришћења одређених помоћних средстава у оквиру музичких игара? Да ли се остварује сарадња са родитељима у реализацији активности из музичког васпитања и у ком сегменту рада им је она потребна?

4.3. Циљ истраживања

Циљ истраживања је испитивање мишљења васпитача и деце о употреби музичких инструмената, као и њиховој употреби у оквиру активности које подразумевају обраду тема које укључују и музику.

Циљ истраживања је да се утврди да ли васпитачи препознају значај појединих облика музичких активности које позитивно утичу на развој музичких способности деце предшколског узраста, као и колико често користе музичке инструменте у реализацији

активности из музичког васпитања. Да би се остарио дефинисани циљ истраживања потребно је реализовати следеће истраживачке задатке:

- испитати који облик музичких активности васпитачи највише примењују у односу на старосну групу у којој раде;
- испитати мишљење васпитача о важности облика музичких активности које позитивно утичу на развој музичких способности деце узраста од прве до четврте године;
- испитати у којој мери степен образовања васпитача утиче на испољене потребе за реализацијом активности из музичког васпитања;
- испитати у ком сегменту рада је васпитачима потребна подршка родитеља и локалне заједнице у реализацији активности из музичког васпитања;
- испитати колика је учесталост коришћења музичког инструмента (нпр. клавира, хармонике, гитаре) у оквиру музичких игара које се изводе у току активности из музичког васпитања.

4.4. Хипотезе истраживања

Под хипотезом се у научном раду подразумева мисаона претпоставка о предметима и појавама које се истражују. Хипотезе најчешће поседују облик ставова за које се претпоставља да имају одређену сазнајну вредност коју тек треба проверити.

У овом истраживању додељујем хипотезу и анализирам резултате два истраживања:

1. анкетни упитник за васпитаче
2. пројекат „Хајде да правимо музику“

На основу приступа предмету истраживања и указаном значају истог, као и постављеног циља и задатака истраживања, формулисане су следеће хипотезе од којих се пошло у истраживању.

Општа хипотеза гласи:

ХО – Претпоставља се да васпитачи препознају и високо вреднују значај реализације употребе музичких инструмената у оквиру музичких активности који позитивно утичу на развој музичких способности деце предшколског узраста, као и да постоји потреба за подршком у реализацији активности из музичког васпитања.

Посебне хипотезе су:

ХИ1 – Претпоставља се да васпитачи у мањој мери користе музичке инструменте кроз облике музичких активности у групи узраста од прве до четврте године;

ХИ2 - Претпоставља се да деца воле да користе музичке инструменте у свакодневним музичким радионицама;

ХИ3 – Претпоставља се да је мишљење васпитача да музичке активности позитивно утичу на развој музичких способности деце предшколског узраста.

ХИ4 – Претпоставља се да степен музичког образовања васпитача има значајан утицај у реализацији активности из музичког васпитања.

ХИ5 – Претпоставља се да постоје специфичне тешкоће у коришћењу музичких инструмената у оквиру музичких активности као што су опремљеност предшколске установе, материјалне или техничке потешкоће;

ХИ6 – Претпоставља се да васпитачи, који у објекту поседују музички инструмент (нпр. клавир, хармонику или гитару), повремено примењују исти у оквиру активности које се изводе из музичког васпитања;

ХИ7 - Претпоставља се да деца у последње време све ређе учествују у музичким активностима због примене нових технологија.

ХИ8 - Претпоставља се да васпитачи уочавају предности/недостатке утицаја репродуковане музичке активности (Јутјуб) на музичку способност деце у односу на класичне/инструменталне музичке активности.

4.5. Варијабле истраживања

У складу са циљем, задацима и хипотезама истраживања, постављене су варијабле: *зависну варијаблу* представља мишљење васпитача о коришћењу инструмената у музичким активностима, а *независну варијаблу* чини употреба инструмената.

4.6. Методе, технике и инструменти истраживања

Метода истраживања: дескриптивна метода.

Техника истраживања: анкета.

(Васпитачи су замољени да одговоре на анкетни упитник конструисан за сврху овог истраживања.)

Приликом истраживања коришћена је дескриптивна метода, која је одабрана у складу са природом проблема, предметом, циљем и задацима, као и у складу са постављеним хипотезама истраживања. У раду је примењена техника анкетирања, а за инструмент је употребљена анкета у виду упитника који је био анониман и намењен за 14 васпитача у запослених у ПУ "Петар Пан" у Малом Иђошу и 2 васпитача која су у пензији (радили су у истој установи). Питања су постављена у писаној форми и одговори се дају у писаној форми. У раду је коришћен упитник који се састоји од десет питања пажљиво формулисаних, од којих су четири питања затвореног типа, два питања комбинованог типа и четири питања отвореног типа.

4.7. Узорак истраживања

Узорак овог истраживања није научно репрезентативан, али је довољан и примењив за потребе овог рада.

Избор узорка испитаника је био условљен организационим могућностима потребним за спровођење истраживачког поступка. Било је неопходно у истраживање уврстити довољан број васпитача који се баве децом одређеног узраста. Мерење је спроведено у ПУ „Петар Пан“.

Узорак истраживања чине четрнаест васпитача запослених у предшколској установи које раде са децом узраста од прве до четврте године и две васпитачице који су у пензији; и четрнаесторо деце (једна група) узраста од 1. до 4. године из Предшколске установе „Петар Пан” у Малом Иђошу.

4.8. Начин обраде података

Истраживање претходних пројеката и њихових резултата. Постављане хипотезе. Обрада података је вршена на основу одговора на питања постављена у анкетном упитнику (инструмент истраживања).

5. Пројекат „Хајде да правимо музику!“

Пројекат је спроведен у ПУ „Петар Пан“ – одељење у Малом Иђошу, у групи од четрнаесторо деце узраста до четири године. У табели је дат приказ периода трајања Пројекта, развојне фазе, актери, активности, сарадња са чиниоцима ван установе, праћење понашања деце обухваћених Пројектом.

5.1. Табеларни приказ Пројекта

Тема пројекта: Хајде да правимо музику!					
Како је дошло до одабира теме/пројекта: Децу посматрамо неколико недеља, почев од друге половине фебруара, да бисмо видели које их активности занимају. Постало је очигледно да је све више деце заинтересовано за музику. Почели смо да играмо и да се крећемо док смо слушали музику. Нека деца су нас замолила/тражила да пустимо музику. На основу тога смо заједно почели да се „бавимо“ музиком и да откривамо како настаје звук.					
Датум почетка: 03. 30. 2023.		Датум завршетка: 22. 04. 2023.			
Извори сознања за васпитаче	Полазна идеја о активности и начини учешћа васпитача	Потребни материјали и ресурси	Учешће породице и осталих учесника	Посета локалној заједници	Реакција деце
јутјуб	„Рам сам сам“ - понављање музике (слушамо и плешемо уз музику)	звучник	–	–	Били су срећни и тражили су да се понови активност.
јутјуб	Играмо уз музику "Jump"	ТВ	–	–	Вешто су имитирали текст музике и бодрили једни друге.
–	Упознавање са	звечке	–	–	Сви су се трудили

	различитим врстама звечке/ударалки у групи				да спорије или брже тресу/дрмају звечке.
–	Показујемо ксилофон и заједно га испробавамо	ксилофон	–	–	Посебно им се допало што је инструмент шарен, сви су га испробали.
–	Уносимо и показујемо синтисајзер, заједно га испробавамо	синтисајзер	–	–	Испробали су клавијатуру док су певали песму.
–	Уносимо бубњеве и заједно их испробавамо	бубњеви	–	–	Били су узбуђени када су чули звук бубња, и без престанка су покушавали да „ударају“.
–	Децу охрабрујемо да открију чиме све	–	–	–	Рукама и ногама ударали су по

	још могу да бубњају/ударају (руке, стопала...)				столу, тепиху, зиду, играчкама - приметно су уживали.
–	Уносимо гитару и заједно испробавамо какав звук она производи	гитара	–	–	Сви су опонашали држање и свирање гитаре.
–	Уносимо хармонику и заједно испробавамо.	хармоника	–	–	Били су изненађени и задивљени обликом инструмента.
–	Показујемо им фрулу и испробавамо звук	фрула	–	–	Сви су хтели да пробају, једно дете је рекло да код куће има шарену.
–	Уносимо музички тепих и заједно га	–	Родитељ доноси музички тепих.	–	Обрадовали су му се и хтели да

	испробавамо				притисну сва дугмад у исто време.
–	Сакупљамо картонске ролне и разговарамо о томе шта да урадимо са њима	–	Родитељи сакупљају и доносе картонске ролне	–	Раздрагано и усхићено су причали о боји инструмента.
Пинтерест	Правимо „флауте“ од картонских ролни	Боја за фарбање	–	–	Озбиљно су схватили задатак и сви су се трудили да произведу што шаренији инструмент.
–	Подстичемо родитеље да испробају различите инструменте и звуке код куће	–	Родитељи заједно са децом свирају код куће	–	Деца су причала о музичким инструментима са којима су се упознали и пажљиво су слушали и

					родитеље код куће
–	Правимо смесу за пластелин од којег деца обликују различите музичке инструменте	Састојци за пластелин	–	–:	Свако је направио свој инструмент и испричали су нам шта тај инструмент значи.
–	Скрећемо пажњу деци на тише и гласније звукове	Звечке, звучник	–	–	Говором су опонашали кретање и звук звечке (шапутали су и викали)
Јутјуб	Гледамо књиге и видео записе о животињама и заједно имитирамо звукове животиња	Сликовнице са животињама . ТВ	–	–	Са поносом узвикују називе и глас животиња које су препознали.
–	Опонашамо кретање животиња, ходамо“тихо“ и „гласно“	–	–	–	Игра им се допала, успешно су опонашали животиње.

–	Излазимо са децом у двориште и заједно откривамо извор звука	Орах, лишће	–	–	Пажљиво су ослушкивали и истраживали сваки звук у дворишту.
–	Правимо звечке од пластичних флаша и кутија са различитим семенкама	–	Родитељи доносе пластичне флаше, кутије, кукуруз, пшеницу, пиринач, пасуљ, орахе	–	Стављали су семенке у тегле, једно по једно зрно, и рекли су да је то интересантна игра, али тешка.
–	Посетили смо групу „Бубамара“ и испробали смо гитару и бенџо	–	Родитељи доносе нове инструменте које спознајемо	–	Заједно су певали са другом групом.
–	Позвали смо васпитача Давида да нам покаже свој	–	Васпитач им показује и представља	–	Рекли су да личи на гитару само има други облик,

	музички инструмент, тамбуру		своју тамбуру		сви су желели да је пробају.
–	Посетили смо школу и видели концертни клавир и пијанино	–	До школе стижемо уз помоћ родитеља	Школа нас је примила „у госте“.	Били су зачуђени, али пажљиво су слушали. Рекли су да личи на синтисајзер али је већи.
–	Заједно посматрамо боје ксилофона	ксилофон	–	–	Рекли су да је то инструмент као дуга
	Показујемо им ноте, заједно свирамо и певамо	Ноте, музички инструменти	–	–	Пажљиво су слушали презентацију и гледали ноте.
Јутјуб	Представа за групу „Бубамара“, игра: "Кад си срећан". Певање: "Itt корог,	Звучник, ручно направљене звечке	Група „Бубамара“	–	Сви су уживали и укључили се у програм.

	ott korog". Заједничко певање и „звечање“ са групом: "Lóg a lába, lóg.."				

5.2. Фазе Пројекта „Хајде да правимо музику“

Када смо приметили да су деца у више наврата тражила да пронађемо на Јутјубу и пустимо им одређену музику, започео је наш пројекат! Пошто у групи има деце која су прошле године већ ишла у вртић, тражили су познате песме. Приметили смо да је ова метода помогла у социјализацији детета које је први пут у вртићу ове школске године. Све више деце се постепено укључивало у кретање и плес уз музику.

Укључили смо се и ми и почели заједно да плешемо:

Деца су нас више пута молила да им пустимо музику говорећи:

„Рам сам сам сваки дан“

„Стави Цамп-цамп“

„Хајде да пустимо музику!“

„Дођи да плешеш, Вики!“

„Смањи мало!“

„Гласније!“

Неколико пута у току дана смо питали децу шта желе да раде, на шта је њих неколико одговорило: „Хајде да свирамо! Хајде да правимо музику!“ Тако је наш пројекат и добио име.

Након тога смо кренули у разгледање просторије како бисмо спознали чиме све можемо да „правимо“ музику. Деца су пронашла неколико инструмената/предмета помоћу којих су успели да произведу различите звукове. Тако смо упознали различите звечке и ксилофоне.

Затим смо потражили музичке инструменте у просторијама у којима бораве друге групе и испробали их у нашем боравку. На тај начин смо упознали синтисајзер, флауту, гитару, хармонику и бубањ. Ови музички инструменти су остали у нашој просторији током трајања пројекта и деца су могла да их користе, под нашим надзором, у било ком тренутку. Деца су уживала што су сама могла да користе различите инструменте, а инструменти су им били у рукама неколико у току дана.

Подстицали смо децу да открију чиме још могу да произведу звук сличан бубњу. Свирали су, као по бубњу, рукама, ногама, палицама за бубњеве, лонцима, на вратима, по столу, на поду,... Обавештавали би нас сваки пут када би открили неки нови звук. Свако је у заједничком простору открио неки сопствени звук, али су на крају увек сви заједно испробавали „инструменте“ и размењивали искуства. Сви су желели да учине исте покрете када би, на пример, приметили да је један од њих почео да „бубња“/лупа по ногама.

Обавестили смо родитеље путем „фејсбук групе“ о нашем пројекту и замолили их да, ако код куће имају, донесу инструменте у вртић. Један од дечака је рекао да код куће имају „клавир“, а то је заправо био музички тепих. Донео га је у вртић и показао пријатељима. Тепих је остао у нашој соби до краја пројекта и деца су у било ком тренутку могла да га користите.

Гледали смо и демонстрацију различитих музичких инструмената на Јутјуб каналу. Захваљујући овим видео снимцима деца су наново могла да спознају инструменте који се налазе у групној просторији, али су упознала и нове инструменте (нпр. виолину, гајде, дромбуље,...итд).

У једном моменту је, током трајања самог пројекта, један од дечака пронашао картонску ролну од убруса за руке у кутку за играње улога. Примакао га је устима и прилично снажно дунуо у њега. Произвео је снажан звук који му се веома допао. Поновио је то неколико пута, јако му се допала ова игра. Новонастали звук је заинтересовао и осталу децу. Дечаци су се окупили око њега и хтели да пробају „флауту“.

То нас је подстакло да замолимо родитеље да донесу што више картонских ролни од куће. Дакле, свако ће имати свој инструмент!

Деца нису само дувала у картонске ролне, већ су са њима и „свирала“ опонашајући ударање у бубањ.

„Погледај, свирам бубњење!“

Испричали смо деци да постоји инструмент на коме се може свирати, а то је фрула. „Хајде да нађемо фрулу код куће!“ Замолили смо родитеље за помоћ и успели смо да деци покажемо фрулу. Упоредили смо донету фрулу са „нашом“ фрулом, картонском цилиндром. Упоређивали смо их и испробали.

Један од дечака је, уз речи: „Ова нема боје“, приметио да наша фрула није обојена. Зато смо ишарали картонске ролне. Свако дете је направило свој инструмент и могло да свира сопствену фрулу.

То је поједину децу мотивисало да цртају музичке инструменте.

„Види, васпитачице, нацртао сам синтисајзер!“

„И ја исто!“

Питали смо децу шта још могу да раде док „свира“ музика.

„Да певамо!“

„Да плешемо!“

„Да свирамо!“

„Да цртамо!“

Једна од играчака се покварила и девојчица је рекла: „Изгубила је глас. Где је? Хајде да га нађемо!“ Почели смо да трагамо за новим звуковима. Пошто нисмо могли да их пронађемо у боравку, отишли смо у двориште и наставили потрагу. Тамо смо пронашли орахе и лишће. Испробали смо какав звук можемо да произведемо помоћу њих. Шуштали смо лишћем и куцкали орасима.

Орахе смо унели у боравак. Деца су их окретала, стављала у посуде, али би се увек откотрљали. Рекли су да звуче као звечка и зато смо одлучили да направимо звечке. Разговарали смо о томе како бисмо могли да их направимо и једна од девојчица је рекла да нам требају кутије. Тражили смо помоћ родитеља у набавци репроматеријала. Затим смо направили наше звечке од флаша и кутија које смо напунили разним семенкама. Испробали смо направљене инструменте.

Осмислили смо и нову игру. Суштина игре је у томе да када васпитачица стави прст пред уста, онда деца треба тихо да звоне/звечкају, а када га одмакне, то треба да учине што гласније. То је демонстрирала и са звечком у руци.

У међувремену се група „Бубамара“, уз пратњу једног од родитеља на инструменту, припремила за паљење адвентске свеће уз неколико песама и игару. Група „Бубамара“ нас је позвала да погледамо њихову пробу. Код њих смо могли да испробамо гитару и бенцо.

Васпитач „енглеског вртића“ је чуо музику и рекао је да би и он волео да покаже свој инструмент, тамбуру. Деци су се инструменти веома допали.

Један од дечака, чија бака ради у школи, присуствовао је годишњем концерту музичке школе. Рекао је да се у основној школи налазе два клавира. Уз помоћ родитеља организовали смо посету школи како бисмо видели такмичарски клавир и пијанино.

Сутрадан, играјући се пластелином, једна од девојчица је показала да је направила клавир:

„Васпитачица, то је клавир!“

Испружила је прсте и утиснула их у пластелин, формирајући дирке клавира. Видевши ово, један од дечака направио је „бубањ“, помоћу пластичног тањира, од пластелина.

„То је бубањ!“

Током трајања пројекта у континуитету смо подстицали родитеље да испробају инструменте и деца скрену пажњу на различите звуке код куће. Да, колико год могу, плешу и певају заједно са децом.

Пар фотографија која су нам послали родитељи:

Двоје деце из групе редовно учествују у програму под називом „Рингато“. Програм је организован у локалној Ватрогасној станици и у оквиру њега деца, заједно са родитељима и водитељем, певају, рецитују и свирају инструменте.

Једног дана су деца приметила да се нешто помера у звечки испуњеној кукурузом. Пажљивије смо погледали флашу и у њој угледали бубамару. Бубамара је била веома тиха, није давала никакав звук. Међутим, када смо је пустили из флаше, одлетела је уз тихо зујање. Деца су запазила тај звук. Почели су да ослушкују и постали су осетљиви на све што чују. Чули су лавез комшијског пса. Започели смо разговор о звуцима које манифестују животиња. Опоначали смо их. Подстакнути новом идејом кренули смо да разгледамо књиге и видео записе о животињама и да имитирамо њихове гласове и покрете.

Кретали смо се: ходали бучно као слон и у тишини се шуњали као лисице.

Све покрете и звукове смо покушали да изведемо „и тихо и гласно“. Певали смо, слушали музику, „бубњали“, тише и гласније куцкали и лупали. Куцкали смо руком и орасима. Један од дечака је, док се играо у дворишту, приметио да орах испушта занимљив звук када се котрља низ тобоган. Орах је снажно производио велику буку док се котрљао. Свима се допала ова игра, па су се придружили свом другу. Када би се у исто време скотрљало више ораха, звук је био јачи.

Деца су, док су се играла у дворишту, приметила и друге звуке. Чули смо чудно брујање које је допирало из комшилука, то је био звук бруснице. Након тога кренули смо у потрагу за стварима које зује. У вртићу смо нашли фен за косу, машиницу за сечење хлеба и усисивач. Слушали смо и опонашали њихове гласове. Један од дечака је тада споменуо: „Тата упали трактор!“ Разговарали смо о томе да различита превозна средства такође брује. Опонашаали смо звукове различитих мотора.

Један од дечака нас је неколико дана касније замолио да на ксилофону одсвирамо мађарску народну песмицу „Боци боци тарка“. Говорећи и показујући различите боје, погодио је звукове.

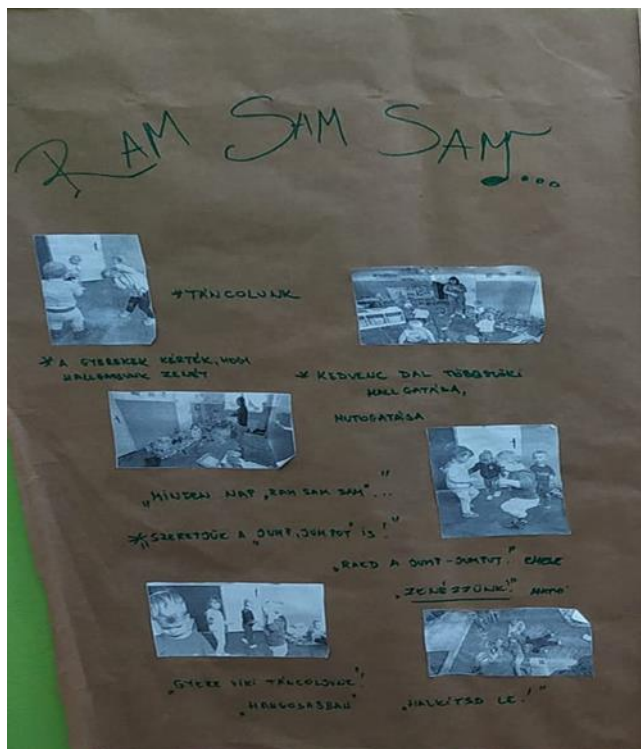
Након што смо ову песму одсвирали много пута, замолио нас је да пустимо још једну. Следећа коју је желео да чује је дечја песмица „*Чига бига*“, али нажалост нисмо могли да је одсвирамо „напамет“, тј. без нота. Рекли смо да ће нам бити потребне нотне свеске да бисмо могли да је свирамо. Старија деца су подигла главе када су чула нови појам „нотна свеска“.

„Шта је нотна свеска?“, питали су. Кренули смо у проналажење нотног записа. Нашли смо га у вртићу, на полици са књигама. То нам је „помогло“ да одсвирамо песмицу. Измислили смо уз песму ритмичку игру рукама којом се развија фина моторика код деце.

Наш пројекат смо завршили заједничким плесом и певањем, а све смо извели пред малом групом „Бубамара“. Заједно смо отпевали и куцкали уз песму „*Куц, куц*“. Плесали смо уз песму „*Ако ти се допадне...*“. На крају смо извели песму „*Лог а лаба*“ користећи звечке које су направила деца. Деци се допало што се и друга група укључила и певала са нама. Скоро сви су активно учествовали у последњој предвиђеној активности - заједничком певању и слушању музике!

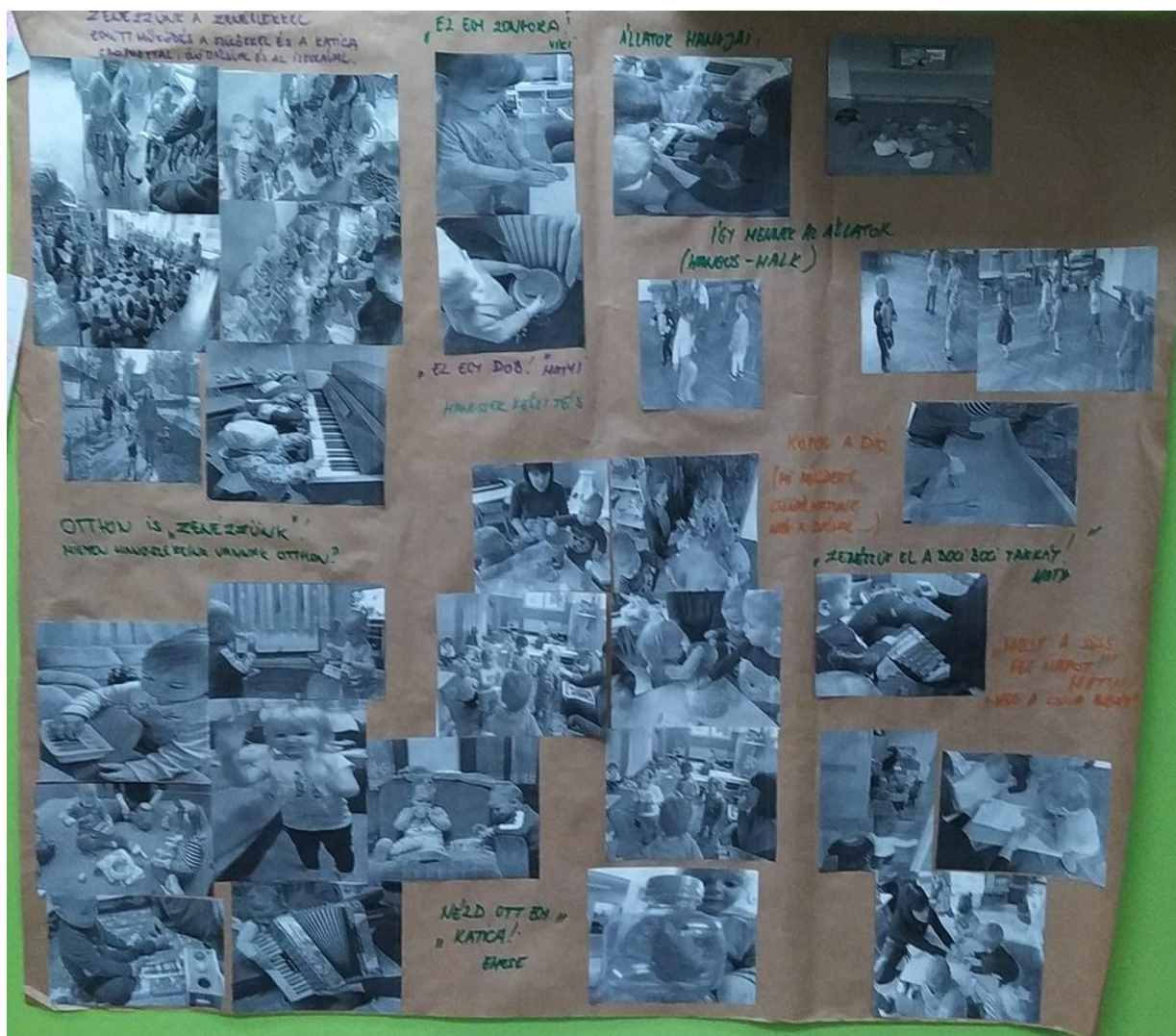
Почетни панно – под називом „*Рам сам сам*“, јер је то била омиљена дечја ревијална песма на почетку пројекта.

Процесни панони

Како се пројекат развијао, деца су све више волела да певају, играју, заволела су музичке инструменте и поигравање са различитим звуцима. Они су сами иницирали разне активности. Једном приликом нам се један од дечака обратио уз речи: „Хајде да правимо музику!“ Неколико њих је поновило његове речи и стално су узвикивали „Хајде да правимо музику!“ Управо се из тог разлога тако зове и наш пројекат!

Деца су уживала гледајући изложене паное. На фотографијама су препознавали себе и своје другаре, било им је занимљиво да заједно прегледају слике. Често се неколико њих окупљало испред паноа показујући и именујући децу и ствари које виде на њима.

5.3. Запажања о Пројекту

Великој већини деце се овај пројекат заиста допао. У сваком случају, типично је за старосну групу у јаслицама да воле музику, покретне и показивачке песмице, јер већина њих још не може да говори, па се, углавном, изражавају кроз показивање и покрете. Осим наведеног, много деце у нашој групи има и показује изражену наклоност према музици, плесу и покрету. Пројекат је, самим тим, био веома прикладан и деца су се добро забављала, што је поспешило развој њихових емоционалних и интелектуалних способности. У периоду упознавања са децом, музика је „одиграла“ важну улогу у оквиру наше групе, јер су се деца

лакше смиривала и социјализовала уз тихе звуке музике коју смо им пуштали. Конкретно, музика са Јутјуба је једном дечаку (Ф.В) умногоме помогла да се навикне на боравак у забавишту, јер је уз њу могао да „се смири“. Касније смо наишли на потешкоће у прилагођавању ако нешто није ишло како је желео или у некој њему непознатој ситуацији. Своје незадовољство је изражавао виком, плачем и клечењем, а најчешћем демонстративним лежањем на поду. Често се дешавало да се агресивно понаша према вршњацима, посебно према млађима од себе. Узнемиривао га је звук деце која плачу и грубо би их нападао. И у овим случајевима су музички спотови са Јутјуба и певање углавном помагали да се прилагоди и понаша у складу са годинама и осталом децом.

Деци се, током трајања пројекта, веома допало то што могу да користе различите инструменте у било које доба дана. Углавном су почињали да „музицирају“ одвојено, али су се након неког времена сви окупили око најзанимљивије активности и сви су желели да је пробају (нпр. „бубњање“ по лонцу).

Много пута су деца приметила ствари на које никада не бисмо помислили (нпр. прављење бубњева и клавира од пластелина). Управо ћемо се из тог разлога трудити да у наредном периоду пружимо што више могућности деци да развију своје мисли и идеје и тако сами обликују пројекте.

Сва деца су, осим њих двоје или троје, скоро увек била укључена у активности. Њих троје (К.Б, С.Л, Ф.В) би увек све штосе дешава посматрали из даљине, а сами би је испробали тек када би сва деца завршила одређену активност. Они су деца која све прихватају са резервом и из тог разлога смо им допуштали да се укључе у процес онда када то желе.

Полазећи од чињенице да је нови програм још увек помало необичан за родитеље, мишљења смо да је сарадња са њима била веома успешна,. Управо из тог разлога желимо да их, што је могуће више, укључимо у неке будуће пројекте. Трудимо се да их подстакнемо да буду мотивисанији и активнији, јер на тај начин адекватно доприносе развоју личности свог детета.

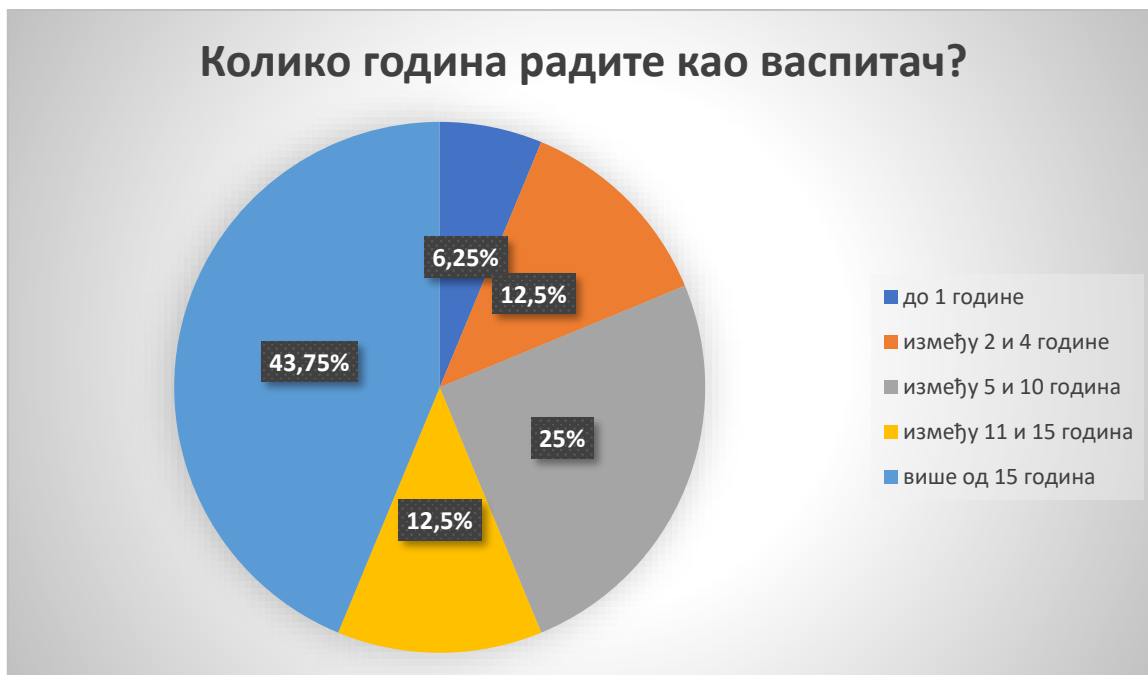
Сарадња са друштвеним окружењем је била успешна, али ћемо убудуће више користити и ослањати се на ресурсе које може да нам пружи локална заједница.

Из свега наведеног произилази закључак да је употреба музичких инструмената била прикладна активност уколико нам је циљ био да побољшамо концентрацију, пренесемо нова знања, истакнемо и фокусирамо се на детаље током развоја детета у оквиру групног рада. Чињеница је, с једне стране, да инструменти буде интересовања детета за бављењем музичким. С друге стране, када се ради о релаксацији, слободним активностима и разним игрицама, сврсисходније је користити репродуковану музику (Јутјуб, цд, двд).

6. Анализа резултата истраживања

Најпре ћу приступити анализи структуре испитаника. Од испитаника (у даљем тексту васпитача) тражило се да заокруже ког су пола. У предшколској установи у Општини Мали Иђош у јасленој групи ради 13 жена, 1 мушког пола и 2 две жене које су у пензији. У овој установи се по први јавља мушкарац у улози васпитача. Вишу школу је завршило њих 9 (56,25%), број васпитача који су завршили академске студије (са завршеним мастер студијама или без њих) је 7 (43,75%). Може се закључити да је број запослених са завршеном вишом школом већи, а нешто мањи са завршеним академским студијама (са завршеним мастер студијама или без њих).

Други задатак је био да заокруже колико дуго раде као васпитачи. Имали су 5 понуђених одговора, од којих један има радни стаж до 1 године (6,25%), двоје између 2 и 4 године (12,5%), четири између 5 и 10 година (25%), двоје између 11 и 15 година (12,5) и седам више од 15 година (43,75%). Може се закључити да се ради о искусним васпитачима, јер скоро половина има више од 15 година радног искуства, прошли су реформе и имају другачији приступ рада него на почетку каријере (искуство, едукација).

Након анализе структуре васпитача, приступа се анализи задатака, хипотеза и резултата истраживања. Како би се испунио задатак истраживања, да се испита који облик музичких активности највише примењују у односу на узрасну групу у којој раде, постављен им је задатак да се изјасне да ли свирају неки инструмент. Сви су се изјаснили да свирају неки инструмент, шта више, њих 10 је навело да свира више инструмената. Нико није заокружио одговор НЕ, сви су заокружили одговор ДА и навели су који инструмент свирају. Сви свирају фрулу, 10 клавир, 4 хармонику, 1 је навео виолину и 1 бубњеве. Сви свирају на основном нивоу, сем једног васпитача који свира на средњем нивоу, нико не свира на напредном нивоу. Основну музичку школу су завршиле 3 васпитачице, једна је завршила и средњу музичку школу. На Педагошкој Академији су, на вишем и високом образовању, учили разне музичке инструменте и сами су се усавршили.

Четврто питање је било *колико често користе музичке инструменте у активностима са децом*. Сви су заокружили да користе стално, на свим музичким активностима предвиђеним Планом и програмом рада за одређени узраст. Може се закључити да сви васпитачи радо користе музичке инструменте, јер је то умирујуће за тај узраст. На пето питање: *Ако НЕ КОРИСТИТЕ инструмент током музичких активности, које алате/средства користите уместо тога*, сви су одговорили да користе музичке инструменте, али поред тога користе и разна средства (нпр. разне плодове, пластичне флаше, песак...)

На шесто питање: *које су специфичне потешкоће коришћења музичких инструмената у активностима са децом наведеног узраста* добила сам одговор да сви хоће да додирују одједном, сви би хтели да их одмах користе, да траже неку песму коју васпитач не уме да одсвира.

Сви су се усагласили у вези са седмим питањем да су музички инструменти веома укључени у рад у оквиру активности предшколске установе у којој раде, сви су заокружили одговор *под Г*.

На осмо питање: *које су по Вашем мишљењу предности инструменталних музичких активности у образовању у вртићима*, добила сам следеће одговоре: Васпитачице које су у пензији су веома темељно образложили своје мишљење. Једна је написала да децу привлаче играчке које праве звукове, инструменти који се могу трести или лупкати. Ако га немају у

свом окружењу, сами га праве. Деца имају различите идеје и њихова машта и потреба за „прављењем“ звукова је неисцрпна: куцају заједно, тресу грађевинске блокове у канти, користе ногу као бубањ,... итд. Несвесни сопствених поступака, они своје покрете прате звуковима и повицима. То још није музички израз, али свакако јесте само-изражавање, баш као што је и игра: иза тога се крију емоција, радозналост и мотивација. Ритамски инструменти од природног материјала распоређени у групе подсећају на древни период када су људи правили музичке инструменте од онога што су нашли у природи: дрвета, кости, воћа, камена. Можемо направити једноставан „инструмент“ пријатног звука креативним коришћењем различитих материјала (песак, шљунак, грашак, пасуљ, кукуруз, пиринчани штапићи, дрвене кашике, кутије, ораси, кестени, капе). Нови материјали и облици привлаче пажњу деце и подстичу их да испробају ствари. Уз нашу помоћ, они могу постепено да упознају својства инструмената и стекну искуство у вези између њихових покрета и звука. Тако звук и ритам постају „опипљиви“ за њих. Као резултат покрета, развијају се манипулација, фина моторика, координација руку и очију, просторна перцепција и осећај равнотеже. Доносимо и смишљамо нова правила за коришћење инструмената, као и за друге игре. Деца уче где им је место, где могу да се играју са њима, да слушају звукове, чекају стрпљиво свој ред и не узимају их једно другом из руку. Не почињемо свакодневно да се играмо ритам инструментима, јер то не подстиче дете да се језички или појединачно изражава у истој мери као певање. Можемо да радимо на препознавању инструмената, можемо да имитирамо дубоке или високе звукове животиња, можемо да осетимо пулсирање познатих песама. Друга васпитачица у пензији је написала да ослушкивање звукова околине, пријатно певање и глас васпитача, спонтано певушење, ритмичко рецитоване стихова, слушање мелодије и ритам инструмената, као и заједничко певање, пружају прилику да доживимо и стекнемо искуство у вишеструком музичком доживљају. Разигране песмице, дечије песме, народне песме и драгоцене музичке дела, прилагођене узрасним карактеристикама детета, индивидуалном развоју, емоционалном стању, бираним и одговорно коришћеним, побуђују интересовање малог детета, обликују његов естетски сензибилитет и музички укус, и помажу му да учи и живи поштујући традицију и културу окружења које познаје. Рима, певање и слушање музике доживљене у личним односима и ситуацијама игре, стварају позитивну емоцију, дају деци осећај радости и емоционалне сигурности. Понављања и разиграни покрети јачају музички доживљај и музичко памћење. На емотивној основи помажу у учењу матерњег, музичког матерњег језика, развоју личности, доприносе менталном здрављу детета и стварању веселе, пријатељске атмосфере у групи. Успешно

спровођење музичког образовања у вртићу пружа могућност за даљи музички развој детета. Можемо закључити да су се сложили да је изузетно сврсисходно коришћење музичких инструмената у вртићу јер њихова примена има умирујући ефекат на дете, као и многе друге предности.

На девето питање, *шта мисле о предностима, недостацима у примени инструменталних музичких активности у односу на репродуковану (Јутјуб) музичку активност* навели су да су пре 5-10 година користили касетофон, плоче, али углавном су слушали бајке, народну музику, нису толико пажње обраћали на инструменте. Музику са Јутјуба су најчешће користили кад су се припремали на неку приредбу, представу и при одласку деце из вртића.

Са констатацијом у десетом питању, *шта мислите зашто данас (у односу на период од 20 до 40 година раније) у вртићима нема, или у мањој мери има, инструменталних музичких активности*, нису се сложили. Сви мисле да данас више користе инструменте, што захтева и Пројектна настава, нови План и програм, интересовање деце, другачији став родитеља. Уче децу да слушају музику. Певају, певуше и свирају инструменте који одговарају расположењу групе. Све мање користе техничка средства/уређаје, јер уместо музичких звукова, сами уређаји скрећу на себе пажњу деце. Слушање музике може бити повезано са активностима игре, иницијативом, причањем прича и луткарским позориштем. Циљ васпитача је да деца науче да стрпљиво чекају, да обраћају пажњу на музику и звуке и да упијају и доживљавају музику. Жива музика зрачи смиреношћу и пружа емоционалну сигурност. Деца седе око својих васпитача, доживљавају музику, њишу се и плешу у ритму. Васпитачице емоционални утицај спознају из њихове невербалне комуникације, покрета и погледа. Понекад, без питања, и сами кажу: „Јако је лепо“, „Свиђа ми се“.

6.1. Дискусија

Спроведено истраживање је засновано на израженом интересовању за процес музичког васпитања деце предшколског узраста са акцентом на значај употребе музичких инструмената, њихових карактеристика и утицаја на музички развој деце и спроведеног Пројекта. Анализирањем истраживачких радова бројних аутора који су се бавили музичким активностима у вртићу, може се закључити да музичка активност несумњиво заузима

значајно место у животу предшколске деце, као и да има важну улогу у васпитно-образовном раду што је у потпуности доказано и у овом истраживачком раду (на основу спроведене анкете и представљеног Пројекта).

С обзиром на значај музичке активности, њену многостраност и широку примену у васпитно-образовном раду, као и чињеницу да се могу примењивати са децом од најранијег узраста, у истраживању се претпоставило да ће се васпитачи одредити да у свом васпитно-образовном раду, највише примењују оне музичке активности за које имају техничких могућности и које су по њиховом мишљењу сврсисходне (обрада једне теме кроз различите облике рада са децом).

Податак да је васпитачима значајна подршка родитеља у реализацији активности из музичког васпитања, без обзира на степен образовања, може указивати на потребу за интензивнијим организовањем радионица на којима ће се остварити повезаност између васпитача, родитеља и детета, као и ангажовањем сарадника који би „надокнадили” и помогли у остварењу сличних пројеката (локална заједница).

На основу интерпретације резултата истраживања може се закључити да је у потпуности потврђена општа хипотеза да васпитачи препознају и високо вреднују значај реализације употребе музичких инструмената у оквиру музичких активности који позитивно утичу на развој музичких способности деце предшколског узраста.

7. Закључак

Шта данас значи музичко васпитање у вртићу? Зашто је важно „певати“ деци?

У раним фазама живота музичко образовање је темељне природе, чији је најважнији циљ стицање задовољства, изазивање пажње и интересовања детета, формирање укуса и развој емоционалне интелигенције. „Задатак музичког васпитања у вртићу је да се дете упозна са песмама и музичким играма, да инспирише дете певањем и да му да пример за добровољно опонашање, спонтано певање: васпитач инспирише дете да се креће, координирано са понављањем покрета играчкама повезаним са песмом и музичким инструментима, развија

његов осећај за ритам и певањем ствара атмосферу у којој се дете добро осећа и воли да пева.“ – пише Каталин Фораи³ у својој књизи у „Певање у вртићу”. (Forrai K, 1986, 9)

Можемо закључити да су у групама где је певање и свирање уобичајено, деца мирнија: мање плачу, активно се играју, мирно спавају: њихов развој је здрав и уравнотежен. Тамо где је честа музичка иницијатива, има више ритмичких артикулисаних звукова, отпеваног текста, дружељубиви су једни према другима, позитивно емоционално реагују на околину, испољавају емпатије. Музичке активности које уз помоћ инструмената организује васпитач, подстичу децу да опонашају, говоре, звуче, изражавају се и крећу у ритму што доводи до развијања психо-моторних способности значајних за њихов развој. „Музичка“ атмосфера подстиче стварање веселог и едукативног окружења уз стварање узајамне блискости међу децом.

Кодаљ Золтан⁴, чувени мађарски композитор пише: „уз музику не учимо само музику. [...] певање ослобађа, охрабрује, лечи инхибиције и стидљивост. Концентрише, побољшава физичку и менталну диспозицију, чини да се осећате као да радите, чини вас способним, навикава вас на пажњу и дисциплину, покреће читаву особу, а не само део. [...] Развија осећај заједништва. Она развија осећај за музику који постоји у сваком човеку у својој клици и тако даје основу за музичко образовање, које онда цео његов живот чини лепшим и богатијим.“ (КОДАЉ, 1974: И. 304.)

У оквиру најмлађе предшколске групе бавили смо се сваким дететом појединачно. За ово је важно добро познавати индивидуалне карактеристике и породично окружење. Кроз заједничке активности смо од родитеља сазнали да ли су му певали, какву музику дете слуша, да ли има омиљену песму, којом песмом може да „се смири“, да ли му певају увече пре него што заспи. Примљене информације увек треба узети у обзир. Посебну пажњу посвећујемо деци која из неког разлога почињу са заостатком и којима је потребан посебан приступ у раном развоју, а у сарадњи са стручњацима промовишемо и њихов развој уз музику. Редовно посматрамо како деца реагују на музичка искуства (пажња, интересовање, добровољно учешће, емоције, покрет, активност, говор и певачки глас, игра, вршњачки односи,... итд) и како се као резултат тога развијају, јер се развој увек везује за индивидуалне карактеристике

---

³ Каталин Фораи (1926 -2004), мађарски музички педагог која је своју професионалну каријеру посветила увођењу музичког образовања за децу у првим годинама живота. Аутор је више од десет стручних књига које обрађују тему певања и свирања у предшколским установама.

⁴ Золтан Кодаљ (1882 -1967), мађарски композитор, аутор, педагог и врсни познавалац мађарских народних песама, музиколог. Кодаљев метод, који су на основу његовог учења развили његови ученици и колеге, заснива се на развијању музичких вештина и преношењу музичких знања на децу најниже животне доби.

и ритам развоја сваког детета. О стеченим искуствима треба увек разговарати са колегама васпитачима и родитељима, и бележити их (континуирано пратити) у индивидуалној документацији која се води о деци.

Музичко васпитање у вртићу претпоставља пажљиво планирање и креирање сврсисходних ситуација. Спровођење плана није обавезно, као ни учешће деце, већ га примењујемо флексибилно, увек водећи рачуна о расположењу, интересовању и активности деце. Игра је главна активност и облик учења мале деце. Морамо да препознамо ситуације у којима се можемо укључити у дечју игру кроз певање или друге музичке активности. Музичко образовање је активност која се сваког дана редовно понавља у вртићу.

Облик и звук музичких инструмената обогаћује музички доживљај, ствара добру атмосферу и подстиче имитацију. Деца заједно певају песму, праве „инструменте“ од коцкица, картона, крећу се у ритму, савирају и плешу. Они могу стећи директно искуство о својствима, облику, материјалу и осећају инструмената, што у великој мери утиче стварање музичког укуса и интересовања за неко будуће бављење музиком уопште. У предшколским групама долази често до потешкоћа у раду са децом, а у чијем решавању – али не уместо решења! – музика има своје место. Дете ће бити мање узнемирено уколико препозна нечији глас или музику, олакшаће му прихватање непознатих особа и новог окружења. Кретање у затвореном простору, у одређеном ритму, уз музику смањује ризик од повреда и надопуњава потребу за вежбањем.

Од велике је важности нагласити сарадњу са родитељима кроз пружање примера, преношење вредности и увођење музичких материјала и инструмената у свакодневни живот детета.

Најлепши задатак васпитачке професије је музичко васпитање које резултира многим интимним тренуцима. Главно оруђе васпитача је његова сопствена личност. Успех његовог рада, укључујући и музичко образовање, у пресудној мери зависи од његове личности, а у оквиру тога и његовог односа према музици. Деца су изузетно осетљива на њихов утицаје и осећају да ли певамо искрено, из срца, или послушно, и пре или касније цела група се односи према музици онако како је чују и виде од нас. Иза горе наведених примера добре праксе стоје васпитачи деце нижег узраста која воле да певају и свирају, „покретачи“ вртића, људи који сматрају да је музичко образовање ствар срца и неуморно чине много за њега. Живимо у

тешким временима, постоји велика потреба за духовном храном, чистим извором, а и за децу, и за одрасле то је МУЗИКА!

8. Литература

1. Bereczkiné Záluski, A., G. Gödény, A., Gombos, P., Göncöl A., Hegedúsné Tóth, Zs., Kenesei, É., Koósné Sinkó, J. Pataki, G, Podráczky, J, Szentirmai, L, Tolnai, M, Tóth, B. (2013), Művészeti nevelés kora gyermekkorban, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt, Budapest
2. Đurđev, M, Lukač, V. (2009), Muzičko vaspitanje, STYLOS ART, Novi Sad
3. Szabadi M. (2018), A szociális kompetencia érzelmi elemeinek fejlesztése zeneterápiás eszközökkel tanító és tanár szakos hallgatók körében, Szeget
4. Forrai, K.(2000): Ének az óvodában, Editio Musica Budapest, Budapest
5. K Hajduné Holló, G Zentai, K Józsa, (2016), A gondolkodás fejlesztése 4–8 éves korban, Mozaik Kiadó, Szeged
6. Kormos E. (1984), Zenei oktatás módszertana, Akadémiai Kiadó, Budapest
7. Komáromi, L. (2012), Játékos zenebona, Novum, Gyomaendrőd
8. Sapszon, B. (2013), Játék a zenével, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt, Budapest
9. Forrai K. (1986), Ének a bölcsődében, Zeneműkiadó, Budapest
10. Kodály Z. (1974), Visszatekintés I–II. Összegyűjtött írások, beszédek, nyilatkozatok, Zeneműkiadó, Budapest
11. Korintus Mné–Nyitrai Á.–Rózsa J. (1997): Játék a bölcsődében. Budapest: Bölcsődék Országos Módszertani Intézete.
12. Vekerdy Tamás: Milyen iskola kell a gyerekeknek? Filum, Bp, 2003.
13. Szentirmai Attila: Milyen pedagógusokat igényel a jövő iskolája? Új Pedagógiai Szemle, 1996. 10. sz.
14. L. Nagy Katalin (1996): Zene és pedagógia, ÚPSZ. dec. 37–49.
15. Dávid Enikő: Tudás- és készség szintmérés, pedagógiai értékelés az ének-zene tantárgyban. (Módszertani Lapok — Ének-zene, 1997/4)

16. Mózsi, F.– Kopinová, L.– Podhorná, A. – Ružičková, T. – Dibák, I.: Zenei nevelés és módszertana, SPN, Bratislava, 1987, 88–89

17. Forrai Katalin: Ének a bölcsődében, Budapest, Móra Könyvkiadó, 2020, 37-50

9. Прилози

9.1. Прилог 1 – Анкетни упитник

Упитник за васпитаче

Намена овог Упитника је да прикупи податке о перцепцијама васпитача о квалитету и ефикасности употребе музичких инструмената у активностима са децом узраста од прве до четврте године живота. Да бисмо могли да стекнемо добро засновану оцену, важно је да одговори које дајете што верније описују ваша запажања.

1. Ког сте пола ?

- а) М   б) Ж

2. Колико дуго радите као васпитач?

- 1) до 1 године
2) између 2 и 4 године
3) између 5 и 10 година
4) између 11 и 15 година
5) више од 15 година

3. Да ли свирате неки инструмент?

- а) Да , _____ (наведите инструмент)*

б) НЕ

*ако је одговор ДА, наведите:

а) **На ком нивоу свирате инструмент?** _____

(основни ниво, средњи ниво, напредни ниво)

б) **Где сте научили да свирате наведени инструмент?** _____

(музичка школа, педагошка академија, додатно образовање)

4. Колико често користите музичке инструменте у активностима са децом?

а) стално/на свим музичким активностима предвиђеним Планом и програмом рада за одређени узраст

б) у већој мери/на већини музичких активности предвиђених Планом и програмом рада за одређени узраст

в) у мањој мери/на појединим музичким активностима предвиђеним Планом и програмом рада за одређени узраст

г) никада

д) _____ (остало)

(заокружите један од понуђених одговора или допуните)

5. Ако НЕ КОРИСТИТЕ наведени инструмент током музичких активности, које алате/средства користите уместо тога?

---

6. Које су специфичне потешкоће коришћења музичких инструмената у активностима са децом наведеног узраста?

(наведите: техничке природе, материјалне природе, индивидуално, ... и слично)

7. Како бисте оценили у којој су мери, у просеку, музички инструменти укључени у рад у оквиру активности предшколске установе у којој радите?

а) готово уопште нису

б) у малој мери

в) у већој мери су укључени

г) веома су укључени

8. Које су по Вашем мишљењу предности инструменталних музичких активности у образовању у вртићима?

---

9. Напишите шта мислите о предностима/недостацима примени инструменталних музичких активности у односу на репродуковану (Јутјуб/YouTube) музичку активност?

---

10. Шта мислите зашто данас (у односу на период од 20 до 40 година раније) у вртићима нема, или у мањој мери има, инструменталних музичких активности?
